INSEMNĂRI

Teatrul Rusesc

Inainte de războiu, arta rusească uimise occidentul cu baletele şi spectacolele de operă, cari au pregătit terenul pentru teatrul de dramă al lui Stanislawsky şi cabaretele artistice, venite în aceşti din urmă ani.

Nikita Balief a fost primăvara trecută la Paris, iar acum un alt cabaret artistic **Cocoşul de aur** atrage în fiecare zi pe parizieni, la Bataclan.

La ruşi acest gen de teatru e cu totul nou.

La Paris, la Berlin chiar, cabaretul are câteva sute de ani, dar n'a ajuns nici odată să reprezinte atâta artă, să fie atât de tânăr, plin de graţie şi poezie, proaspăt şi înviorător ca adevăratul cabaret artistic, cu recitări, în coruri şi costume surprinzător de adevărate şi fanteziste în acelaş timp.

Mici scene, de câteva minute fiecare, unde cel mai mic gest, o privire, o silabă, — sunt studiate cu amănunţime, zile întregi, cu toată gravitatea şi încordarea.

Sunt momente definitive de artă realizate de scriitori, regizori, pictori, actori de întâia mână, veniţi din marile teatre şi închinaţi cu toată credinţa, acestui mic altar care, până azi, n'are nimic impur.

Acum vre-o douăzeci de ani, actorii „Teatrului de artă" din Moscova condus de Stanislawsky, se adunau după spectacol şi încălziţi de flacăra textului inspirat, recitau şi cântau în sala de repetiţii „Studia", improvizând între ei şi pentru ei, mici spectacole amuzante, la cari, au început să vină prietenii din ce în ce mai mulţi. Cabaretul artistic rus se născuse.

Efectele de lumină, coruri între culise, bătăi de clopot, clinchetul unor zurgălăi ce se depărtează şi se apropie, sgomot de ceartă, paşi de cisme, pedale de piatră, susur de ape şi murmur de frunze, — veneau, veneau impresionante şi imense, din toate părţile, ca să compenseze micşorimea scenei.

Iar pe scenă se interpretau marii poeţi, se mimau idile, păpuşi de porţelan inviau şi trăiau, în gesturi automate, orologii se deschideau şi orele vorbeau, cântau, dansau, ca să se piardă în eternitate.

La Petrograd „Liliacul", la Moscova „Pasărea albastră" — iată cele mai de seamă cabarete artistice din Rusia şi, fără îndoială din lumea întreagă. Ele colindă acum Europa, recoltând minunate succese.

La Paris, la Londra, la Viena şi dincolo de Ocean, faima acestor cabarete sporeşte zi cu zi, spre gloria artei slave, făcută din graţie şi impetuozitate, din lirizm, din fantezie, din generozitate, din taină, din naivitate, din uimiri şi din copilărească bucurie.

Tot ce-am citit despre ruşi, toţi ruşii pe cari i-am cunoscut, nu m'au luminat atâta, despre sufletul vecinilor noştrii din răsărit, ca spectacolele ruseşti din toamna aceasta, mai ales piesele jucate de Teatrul Artistic din Moscova, în „Comedia" din Champs-Elysées.

Primul lucru ce te impresionează e marele temperament rusesc. Temperamentul latinului e o legendă. Francezul e sobru, italianul e preocupat, spaniolul e obosit, noi suntem blegi.

Latinul are temperament la vorbă, corpului său, însă îi lipseşte acea vigoare de animal tânăr şi suplu, acea forţă barbară şi exuberantă pe care o dovedesc ruşii la orice manifestare. La ei toate sentimentele iau proporţii grandioase.

Râsul e violent, suspinele adânci, expansiunile sunt cascade, tristeţea uriaşă. Intr'un singur minut, eroul, fără tranziţie, a cunoscut elanul şi înfrângerea.

Aceste salturi bruşte m'au cam neliniştit, m'au cam contrariat, în acest Paris cu linii armonioase, cu atâta disciplină unde se face atâta economie în gesturi şi unde oamenii în case şi în localuri publice, vorbesc încet.

Şi culorile decorurilor şi ale costumelor sunt luminoase, variate, învestitoare.

Toate înfăţişările exterioare sunt vioaie, într'aripate, la acest popor ce se trezeşte iar la viaţă şi mai are de făcut omenirei multe daruri, în zilele ce vor veni.

Dacă trupul rusesc e exuberant, plin de viaţă, sufletul e un semn de întrebare, un neant populat cu himere, o sdreanţă bătută de vânt. Nici o încordare, nici un optimism, **Nicevo!** Iată refrenul. Cuvânt intraductibil. **Nicevo!** Nimic; la ce bun? Ei şi?... zadarnic! Nicevo! Nicevo!... iată leit-motivul literaturei ruse, făcută din criminali, epileptici şi declasaţi la Dostoiewsky, din brute, vagabonzi şi declasaţi în Gorky, din oameni fără rost, fără de voinţă şi declasaţi la Cecov.

E o atmosferă care te descurajează, te sdrobeşte. Iţi lasă totuşi o urmă de uşoară melancolie! Un surâs de tristeţă, de milă.

In opera genialului nostru Caragiale, care a văzut atât de adevărat, ca şi egalii săi ruşi, nu voi găsi acest surâs de milă. Pleci cu desgust din mijlocul eroilor săi. Nici unul n'are farmec.

In „Livada cu vişini" a lui Cecov te-ai reintoarce bucuros. Acolo, printre vişinii înfloriţi cântă o privighetoare. Razele soarelui cădeau în primul act pe o casă plină de dragoste şi poezie patriarhală, iar la sfârşit, când această casă s'a golit de mobilă, iar storurile s'au tras în amurg, o lumină roşiatică mai vine să mângâe odăile pline de râs odinioară, iar un servitor bătrân îşi şterge o lacrimă.

Tragedia „Feodor Ioanovici", cu cari ruşii au debutat anul acesta la Théatre des Champs Elysée, este o piesă istorică, unde se vorbeşte mult, fără crescendo dramatic, cu repetiţiile aceloraşi atitudini şi crize sufleteşti, cu discuţii politice şi comploturi cu boieri bătrâni şi o ţarină urâtă de unii boieri, cu mitropoliţi şi oşteni în hainele epocei.

Stanislawsky, pe care însuşi Reinhardt, îl consideră cel mai mare artist al lumei, a pus în scenă „Ţarul Feodor Ioanovici" după reţeta obişnuită, cu costumele, perucile şi bărbile convenţionale, cu atitudini emfatice; actorii îşi umflă vocea şi joacă egal, de la primul până la ultimul tablou. Nu e nici un moment de artă înaltă, de intensitate dramatică, în acest spectacol.

Nemţii joacă incomparabil superior dramele istorice. Ei pun un nerv contemporan, o preocupare intelectuală, o gradaţie, o varietate, o perversitate cari dau vechilor lucrări un interes de cea mai vie actualitate.

Shakespeare sau Schiller jucaţi la Berlin, sunt ore de mare emoţie.

Decorurile şi costumele Ţarului Feodor, desenate de W. Simonov şi executate proaspăt de Gremislawsky sunt foarte frumoase, în sensul obişnuit al cuvântului, foarte vii şi bogate.

N'au însă nici o personalitate. Pe un decor violent înflorit şi el, efectul neutralizează: costumele trebue să fie colorate, iar fundalul într'un singur ton, ca să le dea relief.

Broderiile de pe rochi şi mantile, nu se mai văd când pe pereţi sunt motive puternice de plante şi flori.

Fără îndoială dacă textul lui Alexis Tolstoi nu prezintă nici un interes deosebit, dacă decoraţiunea lui Simoss n'are defectul unei prea mari originalităţi, dacă nici un interpret nu se ridică peste ceilalţi parteneri, — reprezentaţia „Feodor Ioanovici" e, totuşi, strălucită prin ansamblul corect, prin îngrijirea fiecărui amănunt, a sgomotelor din culise, a pitorescului fiecărui personagiu luat în parte.

Şi este interesantă această reprezentaţie mai ales prin ceea ce se învaţă să nu mai facem în teatru.

* * *

Ruşii joacă drama modernă cum n'o mai joacă nimeni.

Acolo trebue să-i urmărim şi să-i imităm, dacă temperamentul nostru mediteranean ne permite să adâncim un text şi să-l realizăm cu uriaşă răbdare.

VICTOR EFTIMIU

Ardealul cultural, literar şi artistic

De ce nu se citeşte

Dacă sărăcia materială s'a cuibărit cu nădejdi de trăinicie aproape în fiecare casă care adăposteşte un ştiutor de carte nu e mai puţin adevărat că sărăcia intelectuală s'a furişat tot aşa de bine şi cu aceleaşi nădejdi de lungă durată asupra vieţii culturale a Ardealului.

Nu e nici măcar o sărăcie lustruită cât de cât, lipseşte până şi intenţia de a se acoperi cu vălul de faţadă toată goliciunea ce şi-a făcut loc înlăturându-se orice semn de viaţă intelectuală şi nu găsim nici măcar scuza unor semne de mai bine pentru apropiatul viitor. Lumea se complace în atmosfera asta leneşe şi surâ a ori cărei lipse de interes şi se pare că sufletele, altădată flămânde ale iubitorilor de frumos — sunt încătuşate strâns în cămaşa de forţă a unei saturaţii prea timpurii.

Nici o manifestare — în afară de teatru şi operă — nu colorează vremea care se scurge zi după zi — intelectualii măcinându-şi energiile în preocupări de utilitate materială şi înşiruindu-se unul după altul în ceata celor obosiţi de cu vreme în frământările zilelor pe cari le trăim.

* * *

Impresia asta de nepăsare pe care ţi-o face la prima vedere permanenta pauză a ori căror manifestări intelectuale — îşi are desigur binecuvântatele-i motive. Dând la o parte cu grije perdeaua după care stau în grămezi mari nevoile de toate zilele vom vedea că structura fizică şi sufletească a omului nu le poate birui. E o aglomerare nesfârşită şi năbuşitoare care apasă greu orice încercare de bine şi care osândeşte intelectualul să-şi semene sămânţa bună şi demnă de cel mai ales pământ — în lutul massiv şi inform a asistenţei materiale, care începe de acum să fie pecetia vremilor noastre de multă şi grea sărăcie.

Tiparul a devenit un lux ce nu i se dă să-l aibă aproape nimeni din cei cari deşi măcinaţi de nevoile zilei — îşi pun pe hârtie contribuţiile lor intelectuale şi desigur — că manuscrisele multora al căror nume au ilustrat vitrinele librăriilor şi până acum — zac în rafturi sub ochii melancolici ai scriitorului — ca o mărturie strigătoare a sărăciei şi a lipsei de interes. Editorii au încetat de a fi sprijinitorii de altă dată a mişcărilor şi a năzuinţelor scrisului — căci „afacerea" e lozinca afişată la uşa fiecăruia din ei.

Că starea lucrurilor a ajuns aci încât astăzi o broşură de 20 de pagini apărută prin cine ştie ce concurs misterios de împrejurări e privită ca surprindere—de vină e şi întreaga atmosferă în care trăeşte marele public. Nu se citeşte aproape de loc, iar ceea ce se citeşte, e mare parte produsul îndecent al câtorva apaşi ai tiparului cari infectează lumea cu imoralele lor fiţuice. Altă pătură de oameni—se mulţumeşte să citească în fugă „cele din urmă ştiri" din cutare ziar ce-i stă la dispoziţie pe masa cafenelii — socotind că prin asta şi-a făcut datoria de fiecare zi luând cuvenita porţiune de hrană intelectuală...

Cui să-i scrii deci literatură fie ea de orice domeniu ar fi; frumoasă ori de ştiinţă?

Nici unul dintre acei cari pot şi ştiu să scrie nu sunt în acelaşi timp atât de bogaţi în cât să-şi imprime pe propria cheltuială scrisul — şi să trimită apoi fiecărui cetăţean un exemplar de onoare — deşi acesta ar fi idealul. Poate că în acest caz dacă nu altceva — curiozitatea va îndemna pe cititor să răsfoiască filele în cari s'a scris şir cu şir suflet din sufletul scriitorului şi gânduri din gândurile lui şi odată curiozitatea alimentată, procesul psihologic al interesului tot mai viu, tot mai atent s'ar declara de sigur. Dar asta nu se poate. Gustul de citit pe calea asta nu se potae trezi nici odată precum nici odată nu-l vor trezi nici revistele de azi cu prea înaintatele lor „concepţii" şi cu prea avansatele lor forme în ale scrisului.

* * *

E vorba de Ardeal şi de cititorii lui. Ca să înţelegem ce anume ar putea trezi interesul românilor Ardeleni, e necesar să stabilim limita atinsă până la 1916, apoi suprimând din istoria vremii anii grei de restrişte să ajungem a pricepe gradul până la care s'a ajuns în materia cititului la noi. Căci a crede că la noi astăzi e acelaşi gust de citit şi că simpatia majorităţei covârşitoare a cititorilor ardeleni pentru un zel sau altul de a scrie, e acelaşi ca şi în vechiul regat de pildă — e o mare greşală. Nu vorbesc de ardelenii de dată recentă — ci de clasa de oameni ce constituiau până la 1916, cărturarii Ardealului şi cari sunt şi astăzi aceiaşi importantă parte a întregului românism ardelenesc, cari au fost şi până acum. Aceştia stau astăzi în rânduri dese aşteptând să le vie continuarea firului întrerupt în anii de pauză forţată şi vor rămânea pasivi în faţa produselor ultra moderne până atunci până când pricepătorul şi înţelegătorul fin va găsi calea pe care se merge spre inima şi dragostea lor.

* * *

In Ardeal până la 1916, literatura citită şi gustată cu adevărat era proza lui Sadoveanu, Brătescu-Voineşti, Sandu Aldea, Agârbiceanu şi alţi prozatori de acest gen, apoi cu titlu aparte operele d-lui Iorga, apoi opera lui Caragiale, precum şi versurile lui Eminescu, Alexandri, Coşbuc, Goga, şi Iosif etc. In afară de acestea, bibliotecile „pentru toţi" şi „Minerva" puteau nota cu drept cuvânt majoritatea cititorilor cari le căutau. Era atât natura scrierilor cât şi forma şi preţul ieften — ceeace îndemna cititorii Ardealului să le îmbrăţişeze. Până la războiu deci — starea de cultură generală a Ardelenilor ajunsese a cunoaşte şi aprecia pe toţi scriitorii români ai vremii şi faptul că simpatia se cristalizase în jurul acelora cari au fost în fapt cei mai de valoare scriitori români de pretutindeni — documentează din belşug, că o opinie conştientă răsărise pe urma cititului.

Repet că nu vorbesc de aceei fericiţi, cari de pe atunci au putut ieşi peste hotarele modestelor noastre aşezăminte de cultură şi cari au gustat din darurile sclipitoarei frumuseţi literare apusene. Vorbesc de nenumăraţii noştrii profesori, preoţi, dascăli şi alţi intelectuali asvârliţi de mâna sorţii în lungul şi lauul Ardealului şi fixaţi ca faruri în satele şi oraşelele noastre care aveau atâta nevoie de lumină. E vorbă de această clasă de oameni care reprezenta **în întregime tot ce Ardealul avea mai bun** şi care a cunoscut literatura şi cu ea frânturi de cultură mondială doar din traducerile bune ori rele cari împodobiau vitrinele librăriilor noastre.

Numărul acelora, cari au ţinut pas şi au fost în totdeauna la curent cu noutăţile scrisului, e prea mic în Ardeal ca să putem judeca situaţia după ei.

La noi pătura cititorilor rămâne nedumerită în faţa curentelor noi cari bântue câmpurile scrisului românesc şi nu mai pot savura nici frumuseţea dulce a mlădioasei limbe româneşti ţesută prea adese ori cu franţuzisme neînţelese şi cu pretenţioase adăugiri personale — fiecare scriitor tinzând să imprime pecetia sa operei sale nu numai asupra cuprinsului, dar şi asupra limbei, pe care o mânueşte după plac.

Nu e vorba aci, ca nouile curente socotite drept înaintate, să facă de dragul Ardelenilor pasul înapoi care s'ar cere. Din potrivă, urmeze-şi cursul şi păstreze mai departe paralela ce vrea să o ţie cu înaintatele culturi streine, pe cari le copiază cu bună credinţă.

Dar la noi în Ardeal, lumea care ar citi, rămâne tot mai departe de aceste curente şi distanţa va creşte pe fiecare zi — căci lipseşte puntea de trecere pe care n-a făcut-o încă nimeni. Cititorii Ardealului aşteaptă să se aşeze vremurile în aşa fel, ca scriitorii consacraţi de ei să împrăştie iar razele sufletului lor românesc şi cald şi volumele cari poartă numele autorilor dragi, precum şi revistele a căror file să poarte urmele legăturii fireşti între ceea ce a fost şi este astăzi.

Pofta cititului va cuprinde fără îndoială din nou oamenii cari azi nu pot citi şi treptat, treptat se va cristaliza tendinţa progresului şi la noi.

Căci în adevăr Ardealul neavându-şi temelia în locuitorii flotanţi ai marilor oraşe nici nu aceştia vor fi oglinda lui fidelă. Acei cari constituiesc massa cititoare şi a căror meserie nu le dă prilejul contactului zilnic cu cele mai noi produse ale vremii, pe cari de altcum nu le-ar agrea, desigur nu dintr'un sentiment duşman al progresului ci dintr'o firească răceală în faţa unui lucru ce i se pare strein de el — aceştia zic, aşteaptă să le vie hrana sufletească potrivită. Pătrunzând din nou în tainele uitate ale superbei plăceri de a citi şi a **înţelege simţind** acest citit, se va ajunge un progres nebănuit de mare.

„Adevărul literar" — ca revistă şi noua bibliotecă a „Dimineţii" — vor putea fi binecuvântate miiloace ale acţiunii ce va trebui pornită. Alegând calea spre sufletul miilor de cititori dornici de frumosul românesc neslutit în atelierele autoritare ale zeilor prea moderni — pătura citioare din Ardeal se va regăsi pe căile uitate şi limba românească gustată până mai deunăzi în scrierile simpatizate şi preţuite va fi cerută şi gustată cu aceiaşi dragoste.

TIBERIU VORNIC

Contribuţii la istoricul „Junimei" dela Iaşi

Corespondenţa lui D. Petrino cu d-l Iacob C. Negruzzi

publicată de GH. CARDAŞ

Cernăuţi în 28 Aprii 1869 *)

I.

Pre stimatule meu Domnu!

Anche un abonat pentru „Convorbirile" m'a însărcinat de a vă trimite un galben (seau şese florini) adecă: *Doamna Natalia de Hurmuzaki* în Cernăuţi, Bucovina.

Vă rog dară să-i le trimite-ţi începând de la Martul trecut. Cred că scrisoarea-mi din urmă o aţi primit.

Cu deosebită stimă a D-voastre umilit servitor.

D. Petrino

Cernăuţi în 27 Mart. 1874

Mult stimatule meu Domn!

Dacă nu v'am scris în decursul de trei ani este, pentrucă, suferind mult de o boală de piept ce nu mai mă eartă nici odată, am fost silit să cutrier lumea întreagă şi să petrec ernile în ţeri, unde's stelele mai luminoase şi caării mai numeroşi decât pe la noi; însă toate aceste avantagiuri nu m'au făcut să aflu sănătatea, şi pierzând pân şi auzul, am revenit ca să mor în ţara mea. Aceste toate însă nu m'au oprit a mă ocupa mult cu poesia şi anume cu traduceri, pe care, dac'aş şti că vă pot face o mulţămire cu ele, vi le-aş trimite bucuros.

Cu cea mai mare bucurie am urmărit fără încetare sporirea direcţiei noue, reprezentată prin toata D-voastre, carea este fără vre-o îndoială, singurul organ literar de adevărată valoare şi d-gust estetic, care este spre onor şi fericire literaturei române; şi fără a vă măguli trebui să vă spun, că oricine a cetit cu atenţie Copii de pe natură, trebui să fericiteze din tot sufletu său pe mult fericitul lor părinte. Binele pe care îl fac Romînilor Convorbirile Literare, începe însfârşit a fi recunoscut şi d-cii mai orbiţi din neologiştii noştri, carii, fără critica severă a D-lui T. Maiorescu, nu ştiu zeu în ce stare de corupere literară, şi limbistică ne-ar mai fi innecat pân acum. Eu unul nu mă ştiam în ce formă să-mi exprim mărginitele mele idei, şi preţuesc dar, mai mult decât oricine ajutorul moral de aşa mare competenţă, ce ne-a venit de la D-voastră, şi cu care ne mai este şi nouă aice cu putinţă a înfrâna puţin mania Ciunişţilor noşti din Bucovina, carii târziu sau de vreme o să se afle izolaţi şi prin urmare siliţi a se întoarce la adevăr.

Tot odată vă trimit trei poesii, pe care care mai mulţi amici a mei şi cetitori înfocaţi ai Convorbirilor mă încuragiază a vi le adresa, cu rugămintea să bine-voiţi — de cumva vor fi în stare a susţine critica D-voastre, a le publica în coloanele numărului viitor.

Cu acest prilej vă trimit şi preţul de abonament de la 1 April, a. c. şi vă rog, fiindcă nu sînt singur de acest nume, să bine-voiţi a-mi adresa Convorbirile la adresa: *Dimitrie Petrino în Cernăuţi, Schwarzer Adler.*

Aş fi prefericit dacă mi-aţi împărtăşi opinia D-voastre despre bucata intitulată: *De pe pragul morţii* şi la cerea ţiu ceva. Aştept un răspuns indulgent, şi rugându-vă să împărtăsiţi multe salutări din partea-mi fraţilor D-voastre. Vă rog să primiţi expresiile stimei mele celei mai distinse, cu care sînt al D-voastre supus servitor.

Dimitrie Petrino

Cernăuţi în 2 Aprii 1874

Iubite amice şi confrate!

Precum vedeţi, modestia nu este boala mea, de vreme ce aspir la amiciţia şi confrăţia unui bărbat de talent mare şi de merite eminente; însă ce vrei? nenorocirea poate a făcut să mă amestesc eu, pentru persoana mea, de recunoscutul neadevăr „tot Romînul este născut poet", şi apoi încă indulgenţa multor, şi pân şi aceea a marelui nostru poet, m'a încuragiat, şi m'a îndemnt a aspira la cât se poate mai mult, prin urmare dar, pân'şi la amiciţia şi confrăţia D-voastră. Vă rog dar să-mi fiţi şi D-voastră indulgent, şi să luaţi sub aripele binevoinţei D-voastre şi sub scutul Convorbirilor pre mărginitul meu talent.

Mai nainte de toate însă vă mulţumesc frăţeşte pentru romanul D-voastră, pe care am să'l citesc şi să'l dau citit secsului frumos, încredinţat fiind, că va fi cu bună sama deopotriva cu tot ce produce pana D-voastră-bun, frumos, dovadă de talent şi exemplu de stil. Toate, ce mi le spuneţi, sînt modestie naturală şi am convingerea întemeiată că aţi făcut cu el un mare bine literaturei noastre. Cu orthografia D-voastră mă învoesc în toate, până la omiterea lui, i scurt-i, care îmi pare de neapărată trebuinţă, d. e., în deosebirea între *naţie* şi *fraţie*, şi apoi mai ales în versuri uneori acelaş cuvânt din cauza metrului monează pe *i* sau il scurtează şi cine n'are urechia deprinsă este silit să scundeze versul pentru a şti deosebirea, aşi dar asta este singura divergenţă, pe care-mi permit eu şi pe carea nu-mi veţi lua de rău, dacă v'o zic. Fără vre-o pretensie filologică am percecut toate ortografiile şi m'am oprit la ceea ce o sriţi D-voastră, ca cea mai naturală şi mai potrivită. Culegerea D-voastre de poesii o am, şi peste scurt vă voiu trimite chiar două din ele puse în musică de Carl Miculi. Miron şi Florica însă vă rog să-mi trimiteţi, asemenea şi Copiii de pe natură, după ce vor apare. Vă încredinţezu, în acodată că sînt mare admirator al producerilor talentului D-voastră şi v'o spun sincer că ă destingeţi în or ce privire de acii alţi autori juni. Eu unul nu am pretensiile D-lor din carii unul a publicat „Ingerul şi demonul", „Ingerul", etc., altul „Aintea şi cu", „Rămâne nebun" etc., şi mulţi altii altele asemenea, însă nici nu-i invidiezu, de vreme ce talentul D-voastră îl admir, îl înţeleg şi îl invidiez. Pe lângă poesiile D-voastre, îmi mai plac mai ales încercările D-lui *Bendiceanu*, care dupa idea mea promite mult, apoi încă unele bucăţi ale D-şoarei M. Cugler, D-lui Vârgolici şi D-lui Şerbănescu. Vă spun acese, pentru a vă arăta, că sînt sincer şi că mă interesezu mult pentru poesia română. Meritele D-voastră ca redactor al Convorbirilor, acele se înţeleg de sine şi greutatea ce o întimpinaţi trebui să fie mare; inse cel puţin aveţi iconvingerea că aţi fundat singurul organ român, care reprezintă o idee frumoasă, o tendinţă estetică, un viitor sigur. Eu am fost provocat de multe foi române a scrie prin ele, insă m'am ferit de asemine păcat, precum am şi aflat de bine a nu fi membru nici al unei societăţi ştiinţifico-literară-naţională-patriotică etc., şi mi-am făcut chiar de datorie a mă lupta cu multe asemine asociaţii, care au cer mai bine decât a unui *soare* pe or cine plăteşte acest nume, fie cu bani, sau cu excentricităţi *ciunişte*. Am făcut trista experienţă că or căţi şi aş voi să fiu lăudat, nu am decât a publica vre-o scriere cât de proastă în care insă să se repeteze deseori cuvintele: Roma, Traian, Ştefan cel Mare, Patrie, Năciune sau şi Naţiune etc. etc., şi asta m'a desgustat intru atâta, încât acum mă feresc de aceste cuvinte ca de dracul, şi îmi duc ocara de cosmopolit, încredinţat ci ea nu este cea mai rea. Asa dară sînt de un gând cu D-voastră şi dacă veţi binevoi a-mi deschide uneori coloanele foaei D-voastre, voiu fi tencit de a contribui după slabele mele puteri la înăirea direcţiei noue. Cu acest scop v'am şi trimis în rândul trecut 3 poesii, din care Lunca din Mirceşti, o am ales numai pentrucă V. Alexandri îmi scrisesă într'un rind că i-a plăcut. Binevoiţi dar a o publica pe ea şi pe *înger păzitor* alăturea cu ea (fiind asta din urmă mai bună) în numărul viitor.

„De pe pragul morţii" las în voea D-voastră a tipări sau ba. Eu ştiu că are defecte; insă mi-am pus pre mult din insuşi inima şi viaţa mea ca s'o pot schimba; şi mi-ar pare că tai o bucăţică din mine, dacă aş tăie din ea. Dacă insă, D-voastră personal credeţi că scurtări sînt de neapărată trebuinţă, atunci vă rog să le faceţi d-voastră, in delicateţa spiritului şi a inimei căruia am toată increderea. In casul acesta, binevoiţi a-mi împărtăşi şi schimbările naintea publicării. Inse cum zic, o lăs cu totul judecării D-voastre. Lucrul despre care trebui să ve mai zic este, că ambitionezu a lăsa literaturei române traduceri din limba germană, care să fie cum zice neamţul:

Am şi tradus cea mai mare parte din poesiile lui H. Heine şi lui E. Geibel.

Vă citez aice ca probă:

H. HEINE

REGELE VISVAMITRU

Loc nu-şi poate afla,
Luptând vra să-şi câştige
Vaca lui Varistu.
O rege Visvamitru
O ce bun eşti tu, dacă
Atât de lupţi şi suferi,
Şi totul pentru o vacă.

* * *

Rău m'aţi înţeles pe mine,
Rău şi eu vă înţelegeam;
Dar ne-am înţeles pre bine,
Când în glod ne întâlneam.

Dacă doriţi traduceri, vă rog să-mi scriţi şi să-mi spuneţi fără de reservă or de vă este plăcut ami deschide uneori coloanele foaei D-voastre. Ertaţi că abuzezu de tempul D-voastră şi fiţi bun a vă aduce aminte că aveţi şi în Bucovina un amic sincer şi călduros, care vă salută frăţeşte şi vă cere mâna de confrăţie, pentru a intrunta mai lesne cetele de geanii, carii nasc peste noapte ca ciupercile din pământ şi carii îşi ascund goliciunea sufletească sub haina bombastică şi zurgălăi patriotici.

Primiţi, vă rog, incredinţarea simţirilor mele celor mai sincere cu care rămân, strângându-vă mâna frăţeşte, al D-voastre supus

Demitrie Petrino

*) Localitatea şi data sunt trecute la sfârşitul scrisorii. (N. Edit.

Calendarul Naţional al ziarului „America"

Este neîndoios o mare bucurie pentru oricare Român, să citească ziare româneşti cari apar în America. Distanţa uriaşă — nu numai geografică, ci şi psihică — ne face poate şi mai entusiaşmaţi faţă cu excelentele condiţii, în cari se prezintă această spică de presă, americanisată şi ca formă, dar mai ales ca mentalitate. Un optimism liric, care lipseşte europeanului bântuit de mii de suferinţe, se revarsă pe coloanele presei româneşti din America şi este firesc, că acest optimism să-l invidiăm noi, obosiţi cu surogatele unei epoce de tranziţie.

Incontestabil cel mai mare ziar românesc este în ţara lui Unele Sam: „America" redactat de d-l Andrei Popovici cu multă pricepere. Ziarul „America" preconizează şi ăst an un punct de orientare al programului, publicând un calendar, ireproşabil ca conţinut şi tipărit în condiţii technice, cari nouă, năpăstuiţilor frusturilor de hârtie, ni se par fantastice şi irealisabile. Hârtia excelentă, tiparul arhimodern, clişeuri admirabile — cu material literar, care s'ar putea pune şi într'o antologie, cu unele mici reţuşări (de autori, cari puteau să lipsească). Ni se dau bucăţi şi fotografii de d. *Nicolae Iorga*, care publică traduceri din Ammianus Marcellinus, *Elena Farago* (un subtil vers: Ostaşii luminei Colindă), *M. Sadoveanu* (Amintiri despre Sf. O. Iosif), *Al. A. Philippide* (Kostel, *I. Marin Sadoveanu* (Sonet), *Al. Busuioceanu* (Prietenie), *I. Slavici* (Din altă lume), *Ec. Pitiş* (Am dorit doi ochi...), *C. Rădulescu-Motru:* (Ţăranul român) *L. Rebreanu* (Norocul), *Lucian Blaga* (Pan), *G. Ţiteica* (O comoară), *Emil Isac* (Doue poesii), *C. Petrescu* (Alchimie; *Mihail Codreanu* (Pescarul detractor), *D. Cuclin* (o piesă), *Demostene Botez* (De Paşti), *Leon Feraru* (Sluga, piesă într'un act), *Ionel Teodoreanu* (Ulita copilăriei), *Cesar Petrescu* (Unchiul din America), etc. După cum se vede, scopul acestui calendar a fost, ca să servească propagandei literare româneşti, punând în contact marile masse de emigranţi români din America, cu produsul literar mai nou de la noi. Incercarea este frumoasă şi merită a fi subliniată, şi dacă editorul va realiza planul vechiu de-a publica şi în limba americano-engleză acest calendar va folosi mai mult propagandei noastre culturale, decât multe acţiuni diplomatice patronate de oficialitate.

* * *

Atelierele soc. ADEVERUL Sărindar 9—11.

BIBLIOTECA NAŢIONALA PERIODICE ROMANIA